

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizennyolczadik évfolyam. XI. füzet.

1879. Novemberhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Adatok a cserhántás köréből.

Közlő: Roxer Vilmos, katasteri erdőbecslési felügyelő.

Mióta Magyarország s hozzátartozó tartományai, a vas-
uti hálózat kiépítése folytán, a külföldnek a közlekedés min-
den irányában megnyitultak: azóta feltűnő nagyobb lendületet
vettek némely erdő terményei, s azok keresete és kivitele.

Kezdetben a francia, később a német dongák képeztek
s képeznek folytonosan nagyobb kiviteli cikket; a kedvezőt-
len körülményeknél fogva századokon át megtakarított ős töl-
gyes erdők esnek azok termelésének áldozatául; a rónán fekvő
erdők kiirtatnak és más jövedelmezőbb művelési ágakra for-
dítatnak, úgy hogy rövid idő múlva csak Horvát-Szlavon-
ország erdei szolgálандnak még dongának való fát; mert a
mostani nemzedék, miután az erdőknek értékesítése minden
irányban megnyitult, nem lesz többé hajlandó 150—200 éves
fordában kezelni, hanem rövidebb fordákban értékesítendi azo-

kat, és így most is nem épen elődeinknek róható érdemül fel az őserdőknek megtakarítása, hanem inkább a kedvezőtlen közlekedési körülményeknek.

A selejtesebb tölgyerdők szolgáltatják a talpfákat, s azok szükséglete a vasuti vonalak szaporodásával évről-évre növekszik, a tölgyes erdők pedig annak következtében kevesbbednek.

Ujabb időben több helyen gőzfűrésszalmok állítottak fel, melyeken a megtakarított ős- vagy magasabb koru tölgyes erdők mindenféle áruczikké felfűrészeltetnek; sőt gömbölyű állapotban is kiviteli cikket képeznek, s ennél fogva sok vidéken régi szép tölgyeseink rohamosan fogynak, s hogy azokká még többé neveltetnének, ahhoz igen kevés a remény!

Röviden említettem a megtakarított ős s magasabb koru tölgyeseinket, s most áttérek a fiatalabb állabokhoz és sarj-erdeinkhez, melyek tulajdonképen jelen cikkemnek tárgyául szolgálnak.

Alig 5—6 éve, hogy a cserkéregkereslet egész országunkban általánossá vált; tavasszal nem lehet vasutainkon utazni úgy, hogy két-három utazóval ne találkozzék az ember, a kik — mint mondani szokás — „kéregüzletben“ utaznak. Minden környéken felkeresik a kéreghántásra alkalmas állabokat, s valóban gyakran tolakodással ajánlkoznak mint vevők, s nem ritka eset, hogy szédelgés által károsítják azon erdőtulajdonosokat, kik ez üzletben elegendően még tájékozva nincsenek.

Legveszedelmesebb az ily üzlet, ha ez szigorú szerződés alapján házilag eszközöltetik, és nem egy sajnós eset fordult elő, hogy a birtokos ily szerződéseknek eleget nem tehetván, ezerekkel kellett azokat megváltani, vagy pedig az előállított cserkéreg minősége kifogásoltatván, nem hogy haszonnal, hanem károsodással vitetett véghez az üzlet, nem lévén eléggé tájékozva annak kezelésével és nehézségeivel.

De akár házilag állittatik elő a cserkéreg, akár hántott fa után eszközöltetik az eladás, rendszeresen mindég az erdőtulajdonos a károsodott fél, mert mi kevesebb adatokkal bírnunk még e tekintetben, s egyszóval, tájékoztatlanok vagyunk, és csak vaktában, minden számítás nélkül, igyekeznünk a vevőtől magasabb árt kialkudni.

Az idei „Erdészeti Lapok“ IV-dik füzetében Illés Nándor, Nördlinger és Szabó Adolf Schuberg K. tanár után közlött adatokkal az erdőbirtokosoknak kétségtelenül hasznos tájékozással szolgáltak, mindazonáltal én is, figyelemmel arra, hogy a cserüzem kérdése f. évi közgyűlésünk tanácskozási tárgyául is kitűzve volt, s hogy e téren kívánatos a gyakorlati adatok minél több oldalról teljesítendő közlése, ígéretemhez képest nyilvánosságra hozom a következőket.

A legbizhatóbb adatokat nyertem Péhán Gusztáv, gr. Károlyi Ede ur ő mltga erdőmesterének szivességéből, ki több éven át azokat nagy figyelemmel gyűjtötte, s azon kedvező helyzetben volt, hogy F. W. Moll briegi czég megbízásából a munkabérek kifizetését eszközölte, s ennek folytán minden egyes munkatételt a kéreghántás körül pontos és külön rovatba vehette; mult 1878-ik évben pedig a hántást házilag eszközölvén, tájékoztat nyert a két kezelési mód körüli előnyökről és hátrányokról, valamint a cserkéreg árának pontosabb meghatározásáról. Adatokat szolgáltatott nekem továbbá Piller Miklós ur is, és részben felhasználtam az „Erdészeti Lapok“ IV-dik füzetében Illés Nándor ur által közlöttek.

Adataimat a mellékelt táblázatban összeállítván, a helyi viszonyokat, u. m. munkabért, távolságot a legközelebbi vasuti állomásig tekintetbe véve, és összehasonlítván a bécsi vagy budapesti árakkal, biztosabban megállapíthatja mindenki az egy méter hántott fa után követelhető kéreg árát és számítást tehet, mennyivel jobban értékesítheti ez által erdejét.

Itt azonban meg kell jegyezni, hogy mindenki óvakodjék több fát egyszerre hántatni, mint a mennyi tűzifa a környéken elárusítható, mert különben beállhat az az eset, hogy fája ott rothad, vagy pedig azt olcsóbb áron áruba bocsátani kénytelen leend, hogy távolabb vidékre is versenyezhesen azzal, miért is, „a mit a réven nyer, a vámon ismét elvesziti”; már pedig mindenki igen hajlandó, a vásárlóktól rendesen előre ajánlott nagyobb pénzüsszeget egyszerre felvenni, nem számítván előre a káros következményekre.

Adatok a cserhántás körül származott eredményekről és kiállítási költségekről.

Az adatok hol és mikor szereztek			1·1 ürméter hántott fa adott			Termelési költség egy mm. után											
év	község	megye	esomót	kgr.	mét. mását	vakarás	favágás és cserhántás	szárítás és összehordás	befedésre	drót vagy zsineg	fuvar	kezelési költség	összes költség				
													frt	kr			
s z á m						k r a j c z á r b a n										frt	kr
1877	Mérk .	Sáros .	.	57·5	0·96	0·0	79·3	15·0	5·0	6·7	25·0	26·7	1	57·7			
1877	Mátyásháza	Abauj .	4·7	93·0	1·55	5·0	71·8	25·8	7·5	5·0	15·0	12·5	1	42·6			
1878	Kajata .	" .	4·5	73·5	1·22	6·7	86·0	37·5	7·7	6·7	33·3	5·0	1	82·9			
1879	Kajata .	" .	4·5	75·0	1·25	4·0	79·0	27·0	6·7	6·5	50·0	57·5	2	30·7			
1877	Mérk .	Szathmár	.	82·0	1·37	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
1877	Encsencs	"	.	77·0	1·30	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
1877	Muzsaly	Beregh	.	75·0	1·25	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
1877	Kr.-Béltek	Szabolcs	.	78·0	1·30	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
.	Nördlinger után .	.	.	70·0	1·17	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
átlagban			4·6	75·7	1·26	4·0	79·0	26·3	6·7	6·2	30·8	25·4	1	78·5			

E táblázatból látszik, hogy 1·1 ürméter hántott fa után átlagban 75·7 kgr. száraz kéreg származik, tehát egyezik a Nördlinger adataival is, miután az ő számításai nem egy 1·1, hanem tisztán csak 1 ürméter után vannak véve.

Az 1-ső és 2-dik f. szám alatti nagy különbség pedig onnan származik, hogy Mérken igen silány erdő hántatott és sok rekettyekéreg is hozzá vegyítettett, a költség pedig azért

kisebb és nem mérvadó, mivel a tulajdonos saját embereivel is sok munkát teljesítettett s házilag kezeltette, tehát a felügyeleti költség számításba nem jött; Mátyásházán ellenben az állab aránylag igen húsos kérget szolgáltatott, s azért az eredmény kivételképen rendkívüli nagy; a számításoknál tehát a 75 kgrot egy méter hántott fa után egész biztonsággal lehet venni.

Ugyszintén Mátyásházán is a termelési rovatban a felügyeleti költség nem jött számításba, mivel a termelő saját embereit naponta $1\frac{1}{2}$ tallérral külön fizette, s minden mázsa után + 30 kr eshetett, s e szerint a kiállítási költség tulajdonképen $142 + 30 = 172$ krba jöhetett, valamint Mérken $158 + 30 = 188$ krba, Mátyásházán továbbá a húsos kéreg és az állomáshoz közelség s ennek folytán a csekély fuvarbér eredményezte e kedvező termelési költséget.

A 3-ik sor alatt Kajatán 1878-ban az uradalom által házilag termeltetett a kéreg, és itt sincs a termelési rovatban a felügyeleti költség számítva, mert az uradalmi erdőszemélyzet által teljesítettett, míg ellenben a 4-ik sor alatt ugyanott a vevő által hántatott a fa, s a kedvezőtlen időjárás folytán úgy a fuvar, valamint a felügyeleti költség aránylag többre ment, mint rendes időjárás mellett tett volna.

Ez alkalommal termeltetett 44 kat. holdon 35 éves állabban 2020 mtr. hántott fa, s utána lett nyerve 1520 mm. kéreg, vagyis egy méter hántott fa után 74·9 kgr. Nem lesz itt érdektelen a termelési költséget tájékozás végett részletezni, megemlítvén, hogy egy méter hántott fa után fizettetett vágásdíj 60—65 kr, férfi napszám fizettetett 40—45 kr, asszony napszám 26—35 krig, gyerek napszám 16—24 krajczárig.

Az időjárás igen kedvezőtlen volt s az egész termelést megdrágította, úgy hogy egy mm. után a munkatételek következőképen esnek :

1. Tisztítási (vakarási) költség	3.9 kr,
2. hántási, vágási	79.0 "
3. szárítási költség	10.0 "
4. összehordási és kötözési költség	16.8 "
5. sodrony a kötéshez	6.5 "
6. fuvarozási költség	53.2 "
7. utigazítási	5.0 "
8. takarók	1.7 "
9. zsinegkötél és waggonoláshoz	5.4 "
10. waggonolási költség	8.9 "
11. felügyelet	32.3 "
12. különfélék	2.5 "
összesen	225.2 kr,
kéreg áraban fizettetett	73.3 "
került egy mtrm. a vasuti állomáson	298.5 kr,
a vasuti szállítás L.-Mihálytól Oderbergig	74.8 "
összesen tehát odáig	373.3 kr,

elszállított pedig az 1520 mtrm. 16 és fél kocsiban, kihasználtattak tehát csaknem teljesen, miután egy kocsiban 92.2 mtrmázsa terheltetett, s egy kocsi került Oderbergig 68 frt 91 kr, vagyis egy mázsa 74.7 krba, és volt körülbelől $\frac{1}{2}$ I., $\frac{1}{2}$ II. osztályu egyremásra 16.5 kgros csomókba kötve.

1877-ben a mátyásházi vágásból kikerült kéregnek nagyobb része kísérletképen lóerővel felaprittatott és minden mázsa 38 krba került; azelőtt és ezóta F. W. Moll czég csomókban szállíttatja a kérget.

1878-ban ugyancsak Kajatán kedvező időjárás és kisebb fuvarbér mellett s minden felügyeleti költség nélkül került egy mtrmázsa 1 frt 83 krba, eladatott pedig egy 60 kgmos

mázsa 1 frt 60 krért, vagyis egy mtrmázsa 2 frt 67 krért, s marad kéreg áraban = 84 kr, tehát az ideí eladásnál $(84 - 73.3 \text{ kr}) = 10.7 \text{ krral}$ több.

E csekély árkülönbőség elérhetése a házikezelés mellett azonban nagy felelősséggel jár, és igen kérdéses, mert rossz időjárás beálltával a termelési költség emelkedik, a kéreg legjobb gondozás mellett is romlásnak van kitéve, s a vevőnek szabad tér nyittatik annak kifogásolására, s a kiszabott árnak lealkudozására.

Biztosabbnak tartom tehát mindég az erdőbirtokosra nézve a hántott fának métere utáni eladását, és vevő általi termeltetését, ez által minden bizonytalanságot elhárítván; vagy pedig, ha valaki csakugyan a házi termeléshez köti magát, ezáltal magasabb árt elérhetni remélvén: ez esetben ajánlanám a kész termésnek az eladását, és nem az előleges alkut, csak-hogy ez esetben szellős pajták álljanak rendelkezésére, nehogy azok hiányában a kéreg romlásnak legyen kitéve, s a miatt a vevők az árra nézve nyomást gyakorolhassanak.

A közlött s nagy pontossággal összeállított táblázatból mindenki könnyen merithet tájékozást és tehet számítást az árra nézve, tekintetbe véve a napszám, fuvar és kezelési költségnek különbözetét, mely a termelési és vasuti állomáshoz való szállítást drágítja vagy kevesbiti, de e mellett szükséges egyszersmind, hogy a tőzsdei vagy vasutállomási árak tudva legyenek, s erre nézve tájékozásul következőket közlöm:

Mult 1878 évben egy métermázsa I. rendű kéregnek az ára a vasuti állomásokon 480, egészen 530 kr volt; II. rendűnek 350—400 kr; Bécsben az I. rendűnek 525—550 kr.

Az „Erdészeti Lapok“ f. évi VII-dik füzetében közlött árak szerint aprózva és kocsiba rakva:

Esztergomban I-ső rendű 520 kr, II-ik rendű 340 kr, III-ik rendű 180 kr.

Losonczon I-ső rendü 500—550 kr, II-ik rendü 400—425 kr, III-ik rendü 300—325 kr.

Tegyünk tehát most összehasonlítást, a kéreg árának meghatározására nézve az idei kajatai esetet véve alapul, összehasonlítván a losonczy árakkal, de azokból leütven az aprózási és vaggonolási költséget $38 + 5.4 + 8.9 = 52.3$ krt, mert a két utóbbi a 9—10. tétel alatt bennfoglaltatik, az előbbeni 38 kr pedig elesik, mert csomagokban lett elszállítva.

E szerint: I-ső rendü $500 - 52.3 = 447.7$ kr, II-ik rendü $400 - 52.3 = 347.7$ kr.

Vevőnek került pedig a I.-mihályi állomáson 225.2 krba, és így $\frac{1}{2}$ I., $\frac{1}{2}$ II. rendűnek, s fennebbi árakat véve: $\frac{447.7 + 347.7}{2} = 397.7 - 225.2 = 172.5$ krt adhatott volna kéreg árába, adott pedig csak 73.3 krt, és így 99.2 krt látzólag nyert, ha nem kellene a nagy Regiet és eshetőségeket számba venni, mert vevőnek külön embert kell tartani, a ki folytonos utazásban van, a vásárlásokat eszközli s a kezelésnek főfelügyeletét viszi; az időjárás pedig nem csak a minőségre nézve határoz, hanem drágítja az előállítási költségeket is, és határoz végtére a vasuti szállítási költség is a rövidebb vagy hosszabb távolsághoz képest. Házi kezelés mellett mindenestre lehet tehát kedvezőbb eredményt elérni, csakhogy az erdőtulajdonos az elébb elősorolt eshetőségeknek ki van téve, és sok esetben annak is, hogy a kérget a kiállítási költségen alól lesz kénytelen eladni.

Hogy az erdőbirtokos egy hold után eső mennyiségre nézve is tájékozva legyen, még következőket vélem szükségesnek közölni:

1. A mátyásházi vágás 92 hold kiterjedésű volt, egy északkeletnek fekvő 20—25 foknyi lejtőségen; talaja kavicsos, homag és száraz, állab kora 38 év, zárata 0.8 és a

termési táblák V. osztályának felelt meg. Termeltetett rajta 4056 mtr. hántott fa, és így esik egy holdra 44 mtr., egészben nyeretett 3787 métermázsa kéreg, s eszerint minden holdra esett 4176 kgr., vagyis 1 mtr. után 93 kgr., a mint a táblázatból láthatni.

2. A kajatai vágás 88 kat. hold, dél és délnyugotnak fekvő 16—20 foknyi lejtőségen; talaja elég mély, kissé száraz, durva szemcsés homokos, helyenként igen köves sárga agyag, kora 35 éves, zárlata 1·0; és a termési táblák IV. osztályba sorozható. Termeltetett rajta 4120 mtr. hántott fa, egy holdra esik tehát 47 mtr., termeltetett utána 3064 métermázsa kéreg, és így egy holdra jön 3482 kgr., vagyis egy méter hántott fa után 74·4 kgr.

Hátra van még kimutatni, hogy az elősorolt két esetben mennyivel értékesítettett jobban a fa, és mi tulajdonképen a valódi nyereség.

1. A mátyásházi vágásban egy mtr. fának értéke 75 kr, könnyebb számítás végett 100 mtrt. véve, a vágásdíjnak 12·5 krral való leszámítása mellett, (mivel a kéreghántás alkalmával fizetés nélkül megejtetik) 62 frt 50 kr, kéreghántás általi apadás 25⁰/₀, marad 75 mtr.

à 75 krral 56 „ 25 „

75 mtr hántott fa után kéregérték à 49·6 kr . 37 „ 20 „

összesen . 93 frt 45 kr,

levonván a 62 „ 50 krt,

mely hántatlan állapotban elérhető lett volna,

mutatkozik 30 „ 95 kr

nyereség a kéreghántás mellett, vagyis egy méter fa 62·5 kr helyett értékesítettett ez esetben 93·45 krral, a nyereség tehát minden ürméter mellet 30·95 kr.

2. A kajatai vágásban egy ürméter fának az ára szinte 3 frt, a vágásdíjt levonva 100 méter után à

12·5 krral	62 frt 50 kr,
kéreghántás általi apadás 22 ⁰ / ₀ , marad 78 mtr.	
hántott fa à 75 kr	58 „ 50 „
78 mtr. hántott fa után kéregérték à 55 kr	42 „ 90 „
összesen .	101 frt 40 kr,
levonván a	62 „ 50 krt,
lett ez esetben 100 méter után	38 frt 90 kr
nyereség, és egy méter 38·9 krral jobban értékesítettik, vagyis 62·5 kr helyett 101·4 krral.	

Három év óta gyűjtöttem ezen adatokat, és tisztán gyakorlati szempontból kívántam azokat szaktársaink és erdőbirtokosaink tájékozása végett, és közgyűlésünkön tett ígéretemhez képest bemutatni, s reménylem azt is, miszerint tisztelt szaktársam Illés Nándor erdőfelügyelő ur felszólításának sok tekintetben megfelelttem; de legyenek bármily kevesek az általam közlött adatok, a tárgy fontosságához képest, azt hiszem, hogy mégis hasznos utmutatókul szolgálhatnak azok részére, kik tölgykérget kívánnak termelni és eladni. És a midőn bezárnám e sorokat, nem mulaszthatom el még kifejezést adni azon óhajomásnak is, hogy vajha azon szaktársaink közül, kik tölgykéregtermeléssel foglalkoznak, minél többen lennének, kik tapasztalati adataikat szakunk érdekében az „Erdészeti Lapok“-ban közölni sziveskednének.

Egyleti felirat a földmívelési ministeriumhoz a faanyagok vasuti szállítása ügyében.

Nagyméltóságu Földmívelési Ministerium!

Általánosan ismert dolog, hogy a nyers-termények értékesítésénél egyik leglényegesebb befolyást gyakorolja azok szállításának könnyebb vagy nehezebb lehetősége s hogy ez ismét